

Titel: Skoebørstens Svanesang.

Citation: "Skoebørstens Svanesang.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 16, ?*, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_016-shoot-workid1_016_017.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 16

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Skoebørstens Svanesang.

2
3

Ak! at mit Herredom nu ikke meer skal være, Jeg, som saa mange før har bragt til største Ære, Fik nu mit Bane-Saar, og iler til min Død; O Haandhed, fuld af Skræk! o pludselige Stød!

Hielp, hvem, som hielp kan! hvem vil min Læge

blive?

Den, som helbreder mig, jeg første Brød skal give; Han blive skal Justitz, Etatz, og al Slags Raad; Men jeg først hielpes maa, saavel med Raad,

som Daad.

Fra Arilds Tid jeg var i beste Sundheds Dage Jeg prunkede, var stolt, og kunde alt indtage; Men nu forsvunden er med eet min Herlighed, For Død og Undergang jeg ingen Redning veed. I mange hundred' Aar jeg herlig har floreret, Endogsaa Herrer selv mig have respecteret; Hvorfor? thi jeg i Hast dem overvoxede,

Og, før de faae sig om, alt meere var end De.

4

Ak! jeg fortvivle maae, jeg kan jo ikke andet,

Mit Fald, min Undergang med Spot er sammenblandet;

Jeg i min Velstand før drev Spot med hver

og en,

Nu troer jeg, at man vil betale mig igjen.

Saa lader Hofmod da I Lykkelige! fare,

Den stedse været har for Velstand Fald og Snare;

Selv Lysers Engel faldt i Dybets Afgrund ned,

Saasart at Hovmod fik Hos hannem Plads

og Sted.

Da Cræsus først blev stolt udaf sin store Vælde,

Begyndte Lykkens Vogn for hannem strax at helde;

Han blev en fangen Mand, han misted Regiment,

Og det var meget nær, at han var bleven brændt.

Han alt paa Baalet var, og saae sin Morder-Lue,

For slige Scener jeg ey nødig har at grue,

Man ey vil fengsle og langt mindre brænde

mig,

Jeg Børste er og blir, som ey forandrer sig.

Dog holdt! forandret nok, forandret til min

Smerte,

Min store Nød og Sorg bør røre hver Mands

Hierte;

5

Men see! der ingen er, som Medynk Har med

mig,

Fordi at jeg var stolt, da jeg var lykkelig.

Hver raaber: at jeg nu den rette Skiæbne haver, Til forrig Velstand og den mindste Ret og Gaver, Særdeles Bogen er fornøyet, at jeg faldt;

Ja alle troe, at jeg er gandske vel betalt.

Men jeg bør trøste mig med andres lige Skiæbne, Og med Taalmodighed, saa got, jeg kan, bevæbne; Der mungen bleven er med et ulykkelig,

Som for et Øyeblik har stærk hovmodet sig. Hvad om nu Klokkerne og fik en Rem af Huden? Men de for rige er, og det er hele Knuden; Den, som har Penge nok, saa let ey velte kan;

Thi, hver vil reyse ham, som har Metall-Forstand.

Jeg gierne ønskede dog, de Svindsot fik i Lommen; Thi deres Indkomst er til voldsom Høyde kommen.

Fem virksom Embedsmænd var tiende med den

Løn,

Som disse Karle faaer for Amen til en Bøn. En Graver kunde og paa Lønningen noget lide,

At lukke Stoele op, bør, som enhver kan vide,

Er være Veyen til et tusind Dalere,

Det er for stor en Sum for Hovedløse.

6

Hvad om nu Laugene casseerte kunde blive,

Det Menneske-Gestalt og mungen vilde give, Som nu af Dovenskab og lutter Fylderie See ud som mæsked' Sviin, der fødes paa en

Stie.

Maaskee at Bryggerne Omgangen snart maae

savne,

Det vilde Borgerne unægteligen gavne;

En duelig Bryggere ey noget tabte; men

Langt større Vinding fik, end den, han nød forhen.

Men see! alt dette mig kun liden Glæde giver, Jeg ulyksalig er, jeg ulyksalig bliver;

Men holdt! jeg finder Trøst udi min store Nød, Jeg vel afmægtig er, dog ikke gandske død. Skjønt jeg ey mere selv ophøyes kan til Ære, Jeg dog et Middel kan til andres Lykke være; Jeg og kan styrte den, som min Unaade har, Om det den klogeste, ja Dyden selv end var. Min Herre troer paa mig, jeg alt ham kan indbilde, At Grønland er poleert, at Fransmænd ere vilde; Han ofte trængende er og til mine Raad, Saa at jeg troelig er hans Hielp i Raad og Daad. Jeg Fruentimmerne i Huuset ofte fryder,

De stundum Tieneste udaf min Børsten nyder;

7

Jeg i det gandske Huus derfor byde kan,
Snart voldsom og snart lumsk min Sag jeg
griber an.

Jeg denne Herlighed vil føre mig til Nytte,

Og for min heele Løn den Vinding ey ombytte; Jeg stedse nægter, at min Herre hiemme er, Naar den
Ansøgende ey giver Skillinger.

Og skal det hende sig, han kommer ham i Tale Imod min Villie, jeg ham da skal afmale Med sortest Farve,
saa han vist skal Afslag faae, Og ingen Nytte af sin megen Møye naae. Naar Folk saaledes seer, jeg Spillet
kan regiøre, Saa nødes de vel til, at gjøre mig al Ære:

De neye dybt for mig, ja meget dybere,

End de for Fruen selv og Herren bukkede.

Min Herre! sige de til mig, er Herren hjemme? Og, hvis den Spørgende sin Skyldighed vil
glemme,

Saa svarer jeg strax: Ney, endskiønt han

hiemme er,

For Audience just at give til enhver.

Om nogen vide vil, hvad Skyldighed betyder, Da er det en Douceur, som kloge Børster nyder For given Trøst
og Hielp til Supplicantere, Der ellers gandske vist forladte sig maae see.

8

Vel tør en Skumlere det Stikke-Penge kalde; Men slige Skoser kan mig ikke bittre falde;

Thi mangen Herskab og det samme Haandværk

har;

Saa han og Børsten er et ret vel troffen Par. Men Synet smerter dog af gamle Camerader, Som jeg i Vogne
seer at slide Byens Gader, Forgylde, glimrende, af andre Børster tient, Af Rigdom, Rang og Stand i heele
Byen

kiendt.

Hvad hielper, at jeg kan en Supplicanter snyde, Den skidne Vinding kan mig ikke meget fryde? For Eftertiden
jeg af Angest skielve maae.

Da jeg har intet lært og intet Brød kan naae. Naar Herren tager nu sit Liberie og Snorer, Jeg ingen Udvey
meer til nogen Redning sporer; Siig da, i hvilken Stand jeg skal begive mig, Og om jeg ikke er da høyst
ulykkelig.

Til mægtig Brygger-Gaard min Lomme sig ey

skikker,

I denne Handel alt for mange Penge stikker,

For Resten er det smukt at være Bryggere; De tvinge, som de vil, jo alle Borgerne?

I Brænd'viins-Lauget jeg mig kunde vel begive;

Men Spørsmal: om det Laug skal længe varigt

9

Maaskee at Brændeviin med et afskaffet blir. Og til Vestindisk Rom sin Seyer-Fahne gier. Jeg en Spekhøkere
maaskee vel kunde være.

Jeg just behøvede ey denne Kunst at lære;

Thi jeg er oplagt til, og flink til Snyderie, Hvorfra hver Høker er ey gandske reen og frie. Men jeg den Skindpels kan paa Kroppen ikke lide, Som er dog det Signal, af hvilket alle vide.

At man med Ære og Respect Høker er. Som Fløsk og Skillingen af Hiertet haver kier. Jeg ved Øltapperie ey megen Vinding skuer, Med mindre Spil er hos, for hvilket jeg dog gruer, En Eed mig skrækker; jeg er af de Hellige, Skiønt jeg vel stundum kan agere Snyderere.

At være Marchendiis; det kan vel profitere; Men Tyve-Hælen kan i Hast og ruinere;

Jeg, som lidt gierig er, kan let forløbe mig; Thi sandt at sige, vil jeg gjerne være riig.

En graadig Marchandiis er stedse udi Fare, Han stedse skielve maae, som Espeløv og Hare. En stor Koldsindighed til denne Handel vil; Men jeg for hidsig er, og ikke skabt dertil. Hvis Lucifer ey var, jeg troer, jeg blev en Jøde, Men Skræk for denne Karl mit Forset kan omstøde;

10

Han seer saa garstig ud, det har jeg stedse hørt; Og til Medlidenhed han aldrig bliver rørt. For Resten Jøderne har meget gøde Dage,

De veed af Skakkerie den rette Frugt at tage; De lee os Christne ud, vi lee af dem igien; Men hine Penge har, naar vores Pung er reen. For deres Snydene at ville Grændser sette,

Og deres mange Kneeb at ville noget rette,

Er en umelig Sag, da det er dennem let At eludere Lov, Forordninger og Ret.

De lære denne Konst og Talmuden tillige,

Og naar ved Snyderie de først er vorden rige, Maaskee en Christen Siel øg Stikkepenge taér, Og Jøderne i Kraft deraf ustraffet laér.

Dog sandt! vi megen Skyld selv have udi dette, Og vi Bebrejdelser kan gjøre os med Rette;

Thi vi fra Haandværks Ret dem udelukket har, Saa Jøden snyde maae; han ellers var en Nar. Tillad dem Haandværks Ret, at de sig kan ernære, Hvis ey, da burde de i Landet ikke være;

Det jo ubilligt er med tvungne Snyderere At fylde Landet op til Folks Fordervelse.

Men ak! Hvad haver jeg med Smauserne at gjøre. Min egen Jammer kan mit Hierte noksom røre.

11

Endnu tvivlraadig, og uvis, om hvad for Stand Jeg til Forfremmelse som helst skal gribe an. Som Marquetenter jeg vel herlig kunde klæde.

At pine Maden ud, det ogsaa var min Glæde, Jeg og Tallerkener er vandt al bære frem, Forstaaer og meget vel den Konst at slikke dem. Top an: jeg troer, at jeg vil Marquetenter være, Ey borge nogen: see! det er min første Lære,

Al Resten lær sig selv; thi det er ingen Sag, Om Maden falder tynd, og haver ingen Smag. Jeg brav for Giesterne min Mund vil lade høre. Og med al Verdens Prat døv gjøre deres Øre, Saa glider Maden nok; men nu det Spørsmaal

skeer:

For hvilken Art af Folk jeg holder Spiisqvarteer?

De høy fornemme Folk Credit vil gjerne have, Desuden have de en alt for kræsen Mave,

Den høye Gout, som dem en dyrket Afgud er, Forbyder mig for dem at holde Spiis-Qvarteer. Den Middelstand, som man det Navn honette giver, Vil gjerne borge, og bestandig skyldig bliver,

Jeg da for Pøbelen min Mad vil lave til;

Jeg den behandle kan, saaledes som Jeg vil.

12

Jeg dem Slampamper gier; de maae fornøyet være, Jeg tager Skillingen forud, før jeg laér bære

Den mindste Mundfuld Mad for dem paa

Bordet frem,

Det er jo mageligt; den Handel haver Klem. Honette Folk man ey paa denne Fod kan tage, De før Betalningen vil gjerne Maden smage, Og, naar de have spiist, man ofte høre maae: I Morgen, kiere Vert! De Pengene skal faae. Men denne Morgen blir af Almanaken borte,

Og dette meget kan udi min Regning skorte,

Jeg ba for Pøbelen min Mad vil rette an, Dertil jeg haver Lyst, og en oplagt Forstand.

Men holdt! jeg troér, jeg vil min heele Plan

forandre,

Og til en anden Stand fra Sløv og Kiedel vandre, Det dog saa smudsig er at være Marqvetent, Og Jeg er stedse vandt, at alt skal være pent. Jeg ey saa gammel er; jeg kan et Haandværk lære,

Men siger, Kiere! nu, hvad Haandværk skal det

være,

I et har Mesteren den største Fordeel, og I andet Svenden; ja endog hans Lære-Pog. Saa længe fremmede Karether indført blive,

Kan Hiulmands Lauget ey for megen Indtægt

13

Maaskee at andet meer saaledes bliv indført, Jeg i det mindste har saa sagte dette hørt.

O Contreband! hvad skal man vel til dette sige, Det er en Pest og Gift for Fædreland og Rige, Haanværker, Handelen, og alt fortæres maae, Hvis Viisdom ikke kan den Gift uddampet faae, Maaskee jeg Griller faaer, og vil til at studere Jeg kjøber en Donat, og laér mig informere, Lad være, Deposik mig saa af Bene giér, Det ingen Hindring i min ventet Lykke bliér, Om uden Caracteer jeg to Examens tager, Derfor ingen, som kan tænke ret, mig vrager. Jeg har Patroner, og en Lomme-Skilling: See Det heele Grunden er til min Forfremmelse. I Verden mangel Præst blev skabt paa denne

Maade,

Snart ved den rene Myndt, og snart ved Fruens

Naade,

Hvad andet Sted er skeed, vel Moden blive kan Hos os, som dog har Lyst at følge fremmed Land. Det var et artigt Syn fra Børsten at afvige,

Og sig som Kiereste Aurora at tilsige;

Men hele Verden er riig paa Forandringer, Og Vi omdannes tit, Vi arme Mennesker.

14

Men jeg er bange, at mit Hoved en kan fatte, Donatens Regler, og Auroræ Morgen-Skatte, Der maae dog lidt Forstand til disse Studia, Jeg kuns en Børste er, hvor skal den komme fra? Ak! jeg omkomme maae, min Svanesang jeg ender, Og mine Børster jeg med Sorrow ned ad vender, Jeg Børste er og bliér, og jeg fortvivle maae, Maaskee jeg af en Skiald kan saadan Gravskrift

faae: Her Børsten hviler, mat, forladt, Som før gav Ære, Rigdom, Skat; Dens Vinger stekked' ere, Den maae paa Jorden være. For den i Luften hæved sig, Blev æret, mægtig, lykkelig, Nu i en Afkrog giemmes. O du, som mægtigst Børste var, Til lykkens Spidse alle bar,

15

Du skulde døe og dræbes,

Og udi Skarnet slæbes!

I Skarnet, som du børster af,

?, *Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 16,*

Er nu din Vaaning, Levnet, Grav, Du Luftsyn meer ey bliver,

Som en Beundring giver.

Lad ingen Tider mere see Skoebørsterne opvaagnede,

Det Staten blev Vanære,

Dens Pest vist skulde være.

Da Capo.

16